

Loomuse valimiskompassi analüüs

Valimiskompassi vastused on seisuga 11.02.2023 20:48.

Analüüsi koostas Loomuse juhatuse liige Anu Tensing.

Kahjuks peab tõdema, et loomade õigused ja heaolu erakondade valimisplatvormidesse enamasti ei jõua, nii ka seekord. Seda enam, et tegelikult erakondade siseselt enamasti nendel teemadel väga konsensust ei ole, st igas erakonnast leiab loomasõbralikke kandidaate, mõnes muidugi rohkem kui teises. Näiteks [karusloomafarmide keelustamise](#) poolt hääletanute seast oli Riigikogu liikmeid igast erakonnast ja ka vastu hääletanud oli mitmest erakonnast.

Siinkohal saab erandina välja tuua erakonna Eestimaa Rohelised, mille [programmis](#) on loomakaitse eraldi välja toodud. Teiste erakondade programmist küll leiab pisteliselt üksikuid või üldiseid seisukohti, ka näiteks keskkonnaga seotud punkte, mis on loomade kaitsega seotud, ent kuna viimase programmi lisamise põhjuseks on ilmselt pigem kliimakriis, tervislik toitumine või lihtsalt teema populaarsus, siis loomasõbralikkust selle taga on keeruline hinnata.

Et anda paremat ülevaadet loomasõbralikest või -vaenulikest vaadetest koostasime [Loomuse valimiskompassi](#). Selleks saatsime kõikidele kandidaatidele viis küsimust, millele sai vastata “Jah”, “Ei ole seisukohta” või “Ei” ning igat vastust sai omakorda ka soovi korral kommenteerida. Küsimusi aitasid Loomusel välja töötada [Varjupaikade MTÜ](#), [Eesti Loomakaitse Selts](#) ja [Eesti Vegan Selts](#). Me soovitame alati lugeda lisaks valitud vastusele ka kommentaare, sest mõnel juhul ei pruugi “ei” või “ei ole seisukohta” tähendada otseselt loomavaenulikumat vastust.

Ent kuna valmistel annad siiski hääle erakonnale, st konkreetse inimese valimine ei taga tema Riigikokku saamist, siis on oluline vaadata ikkagi tervet erakonda. Seetõttu leiad alt kokkuvõtted iga erakonna lõikes. Välja on toodud vastanute arv, vastuste protsendid ning osa kommentaaridest, lisaks ka lühiülevaate nende programmist. Mõnel juhul oli vastuseid väga palju, mistõttu tuli valik teha, ning mõnel juhul olid osad vastused sisuliselt dubleerivad, ent kõikide kommentaaridega ning nende autoritega saab tutvuda [valimiskompassi lehel](#).

Enne iga erakonna kokkuvõtet leiad ka ühe kokkuvõtliku graafiku koos selgitusega.

Välja on jäänud Eestimaa Ühendatud Vasakpartei, kuna nende poolt on seni tulnud vaid kolm vastust, ja üksikkandidaadid, ent soovitame siiski ka nende vastustega tutvuda valimiskompassis vastavalt [siin](#) ja [siin](#).

Juhime tähelepanu ka sellele, et valimiskompassi küsimustele vastamine on vabatahtlik, st sellele vastasid tõenäoliselt kandidaadid, kes vähemalt mingil määral teemat oluliseks peavad. Lisaks, kuna valimiseni on veel mõned nädalad aega, laekub kindlasti veel vastuseid. Siin toodud vastused on seisuga 11.02.2023 kell 20:48.

Kõiki vastuseid vaata siin: <https://valimiskompass.loomus.ee>

Soovitame tutvuda ka Loomuse soovitustega erakondadele:

<https://loomus.ee/loomus-kutsub-erakondi-vaatama-loomasobralikuma-tuleviku-poole>

Lisaks on oluline rõhutada, et valimisi tuleks vaadata tervikuna, sh arvesse tuleks võtta ka teisi valdkondi, mis enda jaoks olulised on. Soovitame näiteks vaadata ka [Feministeeriumi valgusfoori](#), [Peaasi.ee analüüsi](#) ja [Isabel Jezierska analüüsi raiemahust, kliimaseadusest ja rohelse taristu arendamisest](#).

Valimiskompassi küsimused

1. Kas Eestis peaks ilutulestiku laskmine ja pürotehnika müük olema rangelt piiratud?

Selgitus: Ilutulestik on traumeeriv paljudele loomadele, nii meie lemmikutele kui ka metsloomadele. See tekitab neile palju stressi, mis võib panna nad käituma ettearvamatult ja tekitada neile tõsiseid tervisekahjustusi. Traumeeriv võib see olla ka paljudele inimestele, näiteks sõja eest põgenenud inimestele. Lisaks on ilutulestik keskkonnakahjulik, sest tekitab nii õhureostust kui prügi, ning ilutulestiku peale kulub palju raha, mida saaks kasutada oluliselt otstarbekamalt. Lähemalt saab lugeda [siit](#).

2. Kas Eestis peaks kehtestama nimekirja loomaliikidest, keda võib lemmikloomana pidada?

Selgitus: Eestis on keelatud pidada loomi, kes on püütud vabast loodusest, samas ei ole piirangut loomaliikidele (v a mõned võõrliigid, keda on keelatud pidada terves Euroopa Liidus). Lemmikloomaks võib võtta iga looma, kes on sündinud vangistuses, olgu tegemist kasvõi lõviga. Kui lemmikloomade müük ja pidamine oleks reguleeritud läbi lubatud liikide nimekirja (positiivse nimekirja), oleks loodud selge arusaam ja raamistik, milliseid loomi üldse on mõislik inimest, looma ja loodust arvestades pidada. Positiivne list tagab, et iga nimekirjas oleva looma puhul on analüüsitud nii looma heaolu, ohtu keskkonnale looma põgenemise korral, ohtu inimeste tervisele kui ka looma pidamiskeerukust. Kui aga relevantseid andmeid pole võimalik leida, tuleks loom nimekirja mitte lisada. Lähemalt saab lugeda [siit](#).

3. Kas loomade seksuaalne väärkohtlemine peaks olema loomakaitseseaduse põhjal määratletud looma suhtes lubamatu teona?

Selgitus: Hetkel on Eestis seksuaalvahekord loomaga nõ "hall ala", sest otseselt lubatud ei ole, aga keelatud ka mitte. Seksuaalselt kasutatakse ära sisuliselt kõiki loomi. Kõige levinumad, keda seksuaalselt ära kasutatakse, on koerad, neile järgnevad hobused ja põllumajandusloomad nagu veised, kitsed ja sead. Vähesemal määral kasutatakse roomajaid, metsloomi, kasse, linde ja muid loomi. Üldiselt elab ohvrist loom koos ära kasutajaga. Lähemalt saab lugeda [siit](#).

4. Kas Eestis peaks olema vibujaht keelustatud kõigile loomadele?

Selgitus: Vaatamata Eesti loomakaitsjate selgele vastuseisule, on 2013. aastast alates Eestis lubatud vibuga väikeulukeid jahtida. Ent vibuga jaht ei ole tulirelvadega võrreldes kuidagi efektiivsem ja vibu eeldab jahimehelt looma ääretult täpset sihtimist. Tegemist on väikese huvigrupi kannatusi põhjustava meelelahutusviisiga, mis ei lähtu loomade heaolust. Vibujaht on ebaseaduslik enamikus Euroopa riikides. Lähemalt saab lugeda [siit](#).

5. Kas keskkonda kahjustavad toidugrupid (liha- ja piimatooted) peaksid olema Eestis kõrgemalt maksustatud?

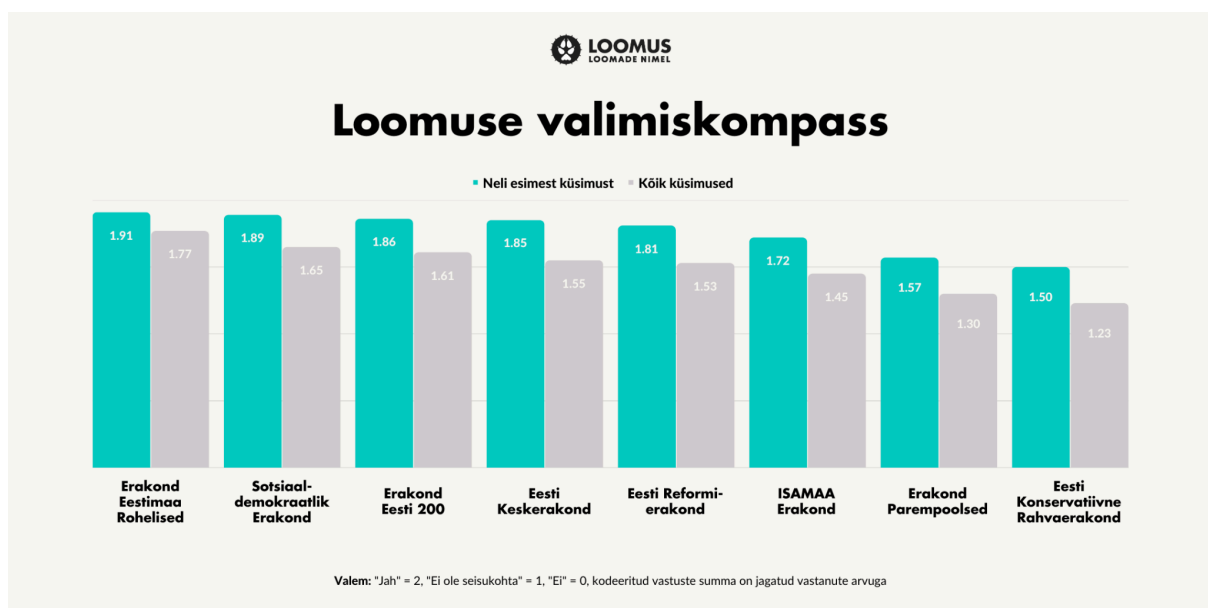
Selgitus: Loomaliha- ja piimatooted ning ka paljud teised loomse päritoluga toidud on märkimisväärsete kasvuhoonegaaside heitkoguste, samuti reostuse, bioloogilise mitmekesisuse vähenemise ning maa- ja veekasutuse allikaks. Lähemalt saab lugeda [siit](#).

Üks kokkuvõtlik graafik

Lihtsuse huvides lõime mõned numbrid kokku. Seda tegime nii:

- Kodeerisime vastused järgnevalt: "Jah" = 2, "Ei ole seisukohta" = 1, "Ei" = 0
- ja jagasime kodeeritud vastuste summa vastanute arvuga.

Loomuse valimiskompassil on tegelikult alati mitu eesmärki. Üks on muidugi kandidaatide vaadete tutvustamine valijatele, ent samas on see ka hea võimalus tutvustada mingit teemat. See oligi peamiselt viimase küsimuse ("Kas keskkonda kahjustavad toidugrupid (liha- ja piimatooted) peaksid olema Eestis kõrgemalt maksustatud?") eesmärk - tõstatada loomatööstuse keskkonnamõju teema. Kuna vastused sõltusid suuresti pigem maksupoliitikast, mitte otseselt loomade või keskkonnahoiuga seotud seisukohtadest, siis vaatasime eraldi tulemust ka nelja esimese küsimuse puhul. Ent pingerida see ei muutnud.

Nagu alguses mainisime - "ei" või "ei ole seisukohta" ei tähenda tingimata loomavaenulikumat seisukohta. Seetõttu vaatasime peale ka vastajate poolsetele kommentaaridele ning lisaks erakondade programme. Need näivad toetavat arvutatud pingerida üpris hästi.

Kasutades meie oma valikvastuseid jagaksime oma soovitusel vastavalt:

1. "Jah" - Erakond Eestimaa Rohelised ja Sotsiaaldemokraatlik Erakond
2. "Ei ole seisukohta" ehk "nii ja naa" - Erakond Eesti 200, Eesti Keskerakond, Eesti Reformierakond
3. "Ei" - ISAMAA erakond, Erakond Parempoolsed, Eesti Konservatiivne Erakond

Loomasõbralikku valimist!

Erakondade lõikes

Erakond Eestimaa Rohelised (vastanuid: 37, kokku kandidaate: 58)

Eestimaa Rohelised on oma [programm](#)is eraldi punktina välja toonud loomakaitse ning Roheliste loomakaitse programm lähtub põhimõttest, et loom on elusolend, kellele kehtivad inimesega sarnased õigused (tutvu ka [Roheliste loomakaitse visiooniga](#)).

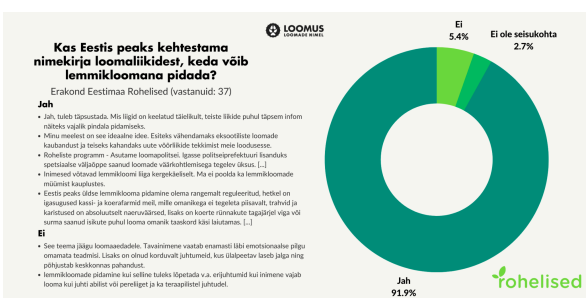
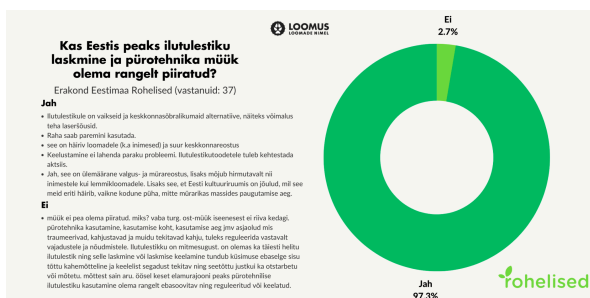
Loomakaitse punkti all on välja toodud loomakaitseeaduse kaasajastamine, ilutulestiku laskmise reeglite reguleerimine, koerte püsivalt ketis pidamise keelustamine, loomapolitsei asutamine, tapamajades valvekaamerate kasutamise kohustamine ning kasside ja koerte vabapidamise (st looma viibimine ilma omanikuta väljaspool omaniku kinnistut) keelu teemal teadlikkuse tõstmine. Märgitud on ka, et kõik kassid ja koerad, kes ei osale tõuaretuses, peaksid olema steriliseeritud/kastreeritud.

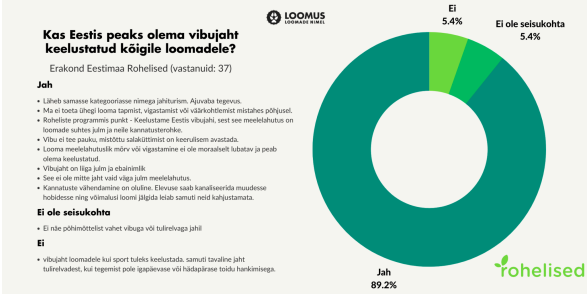
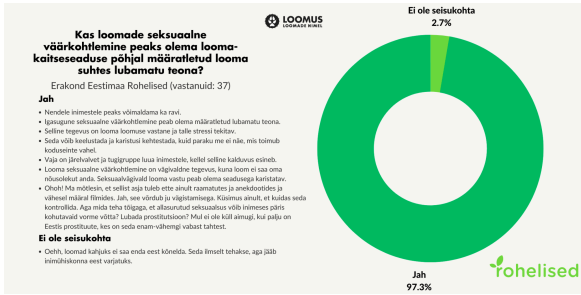
Lisaks on Rohelised välja toonud mitmeid keskkonda mõjutavad punktid ning vegantoidu kättesaadavaks tegemise riigi- ja haridusasutustes (nt koolid, lasteaiad, haiglad, hooldeasutused) neile, kes seda vajavad/soovivad, ja riiklike toidumissoovituste kaasajastamise nii, et need käsitleksid ka täisväärtuslikku taimset toitumist.

Jahiteemadel on välja toodud jahiseaduse ja jahilulukite nimekirja EL direktiividega kooskõlla viimine, kaitsealuste liikide jahinimekirjast välja arvamine, kaitsealuste loomaliikide (sh kalade) püügi lõpetamine, jahiturismi keelustamine, jahiturismi trofeede impordi keelustamine, vibujahi keelustamine ning infrapunasihikute, termosihikute ja hääletu jahi summutitega keelustamine.

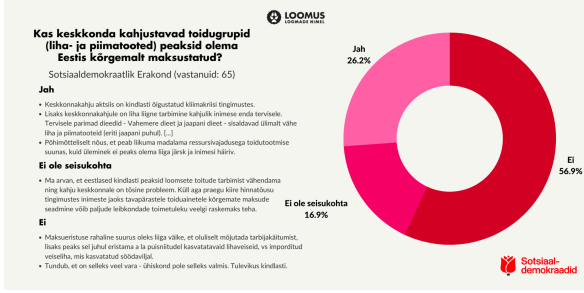
Täiendavalt on lubatud täiendada loomakaitseeadust nii, et looma hukkamine oleks keelatud, kui selleks ole viisi, mis põhjustaks loomale võimalikult vähe füüsilisi ja vaimseid kannatusi. Lisaks lubatakse luua loomade ja kalade heaolu kaitsvad seadused ning järelvalve.

Eestimaa Roheliste poolt tuli kõige rohkem jaatavaid vastuseid. Välja toodi ka loomapolitsei idee, mis on Rohelistel programmis. Loomade seksuaalse väärkohtlemise küsimuse all rõhutati, et selliste kalduvustega inimesed vajavad ravi (Kaia Solnik, Jaanus Nurmoja, Katrin Jõgisaar), mis on kindlasti tõsi. Eestimaa Rohelised on ka ainuke erakond, mille vastajatest üle poole toetavad keskkonnakahjulike toidugruppide kõrgmat maksustamist. Eestimaa Rohelised on valimiskompassi vastuste põhjal esimesel kohal. Täname ka, et niivõrd suur osakaal Roheliste kandidaatides on juba valimiskompassi küsimustele vastanud.

Erakonna Eestimaa Rohelised vastustega tutvu lähemalt [siin](#).

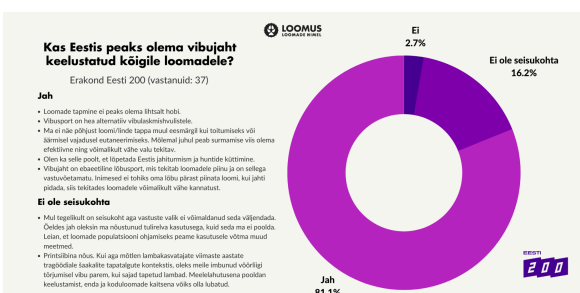
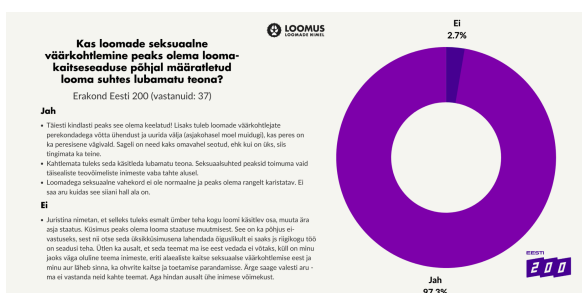
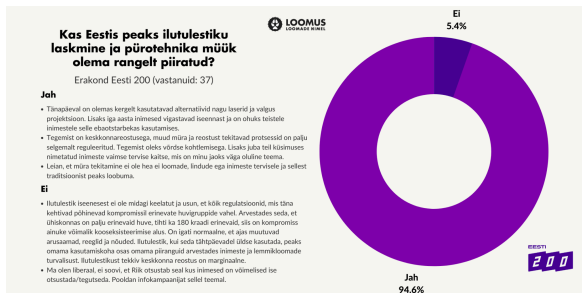
Sotsiaaldemokraatliku Erakonna vastustega tutvu lähemalt [siin](#).

Erakond Eesti 200 (vastanuid: 37, kokku kandidaate: 125)

Eesti 200 on oma [programm](#)is lubanud kehtestada Eestis kliimaseaduse ja luua kliima- ja energiaministri ametikoha. Ära on mainitud ka elurikkuse hoidmine, püsimeetsamajandus (kus see on võimalik), raierahu kevadiseks pesitsusperioodiks kõigis Eesti metsades ning avalikus sektoris täisväärtusliku taimse toidu pakkumine.

Ka Eesti 200 lubab otsuste kujundamisel ja seadusloomes kaasata senisest laiemalt avalikke huvitavaid esindavaid vabaühendusi.

Sarnaselt eelnevale on Eesti 200 vastused valdavalt positiivsed, sh jaatavad. Kiidame mõtet, et Eestis tuleks lõpetada jahiturism ja huntide küttimine (Züleyxa Izmailova). Valimiskompassi vastuste põhjal jäi Eesti 200 kolmandale kohale.

Erakonna Eesti 200 vastustega tutvu lähemalt [siin](#).

Eesti Keskerakond (vastanuid: 31, kokku kandidaate: 125)

Ka Eesti Keskerakond on oma [programm](#)is välja toonud kliima ja keskkonnaga seotud punktid, nt kliimaseaduse väljatöötamine ja kliimakogu kokkukutsumine. Lisaks lubatakse soodustada elurikkuse hoidmist linnades, moodustades rohealadest, -koridoridest ja putukaväiladest ühtse terviku.

Eesti Keskerakond lubab kaasajastada loomakaitse põhimõtteid, sh anda loomakaitse organisatsioonidele ja kohalikele omavalitsustele rohkem võimalusi loomade väärkohtlemise ennetamiseks ning järelevalve tugevdamiseks.

Teise külje alt toetab Keskerakond jahitraditsioonide säilimist, haneliste heidutusjahti, vesiviljelugega tegelevate ettevõtete tekke kiirendamist ja harrastuskalapüügi arendamist.

Loomuse valimiskompassi vastuse põhjal jääb Keskerakond keskele. Enamus küsimustele tulid valdavalt jaatavad vastused ning tunnustame ka alternatiivseid vastuseid keskkonda kahjustavate toidugruppide kõrgemale maksustamisele, nt lihavaba menüü avalikus sektoris (Vladimir Svet), väiksema keskkondliku jalajäljega ettevõtete toetamine (Vladimir Svet), intensiivloomapidamisest samm-sammult loobumine (Oudekki Loone).

Eesti Keskerakonna vastustega tutvu lähemalt [siin](#).

ISAMAA Erakond (vastanuid: 19, kokku kandidaate: 125)

Isamaa lubab oma [programm](#)is algatada kogukonnahariduslikke programme inimeste keskkonnateadlikkuse kasvatamiseks, ent samas "ühiskonna ennetada kliimapopulismi ning lihtsustatud ja propagandistlike lähenemisi, mis ei arvesta ökosüsteemi terviklikkusega", mis ei viita keskkonnasõbralikule suhtumisele.

Lisaks kirjutab Isamaa, et toetab jahindust, sh jahipidamisel öösihikute kasutamist võimaldava reeglistiku kehtestamist. Loomakaitset Isamaa oma programmis ei maini ka mitte kaudselt.

ISAMAA Erakonnal on laias laastus positiivsed vastused nagu teistelgi. Loomade seksuaalse väärkohtlemise juures on välja toodud, et tegemist on karistusseadustiku küsimusega (Madis Päts). Toome välja, et oleme selle ära maininud ka Loomuse kodulehe [vastaval alalehel](#). Üleüldiselt mõttega "Korra riigi lubatud pole põhjust enam ära keelata." ei nõustu (Priidu Pärna). Kindlasti on ka peale vibujahi asju, mis on mingil hetkel lubatud, ent ehk oleks vaja keelustada.

Midagi väga silmatorkavat üheski suunas ei ole ja ISAMAA on valimiskompassi põhjal kuuendal positsioonil. Juhime tähelepanu, et ISAMAA poolt oli analüüsi tegemise ajal vastanud vaid 19 kandidaati 125-st (vaatluse all olevatest erakondadest kõige madalam osalusprotsent), mistõttu võivad tulemused olla kallutatud.

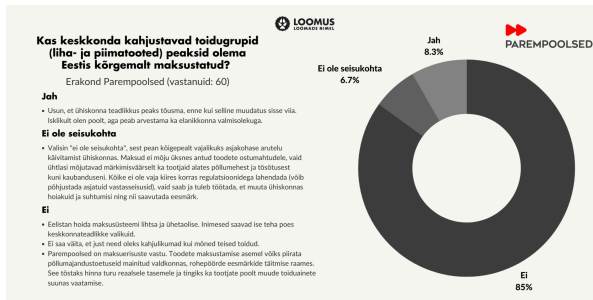
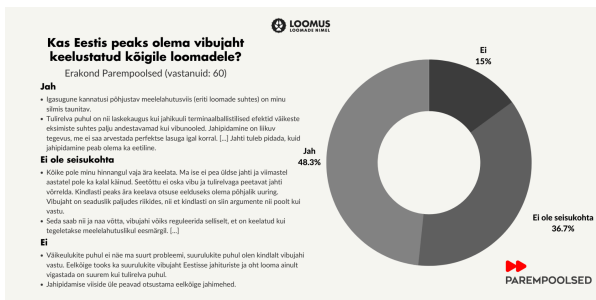
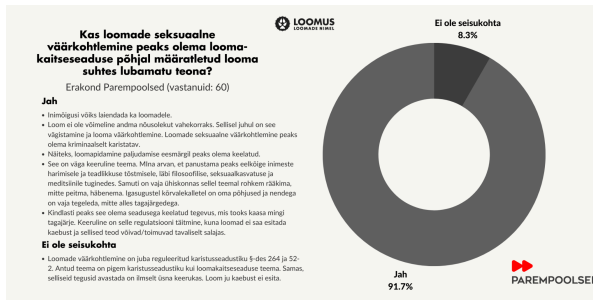
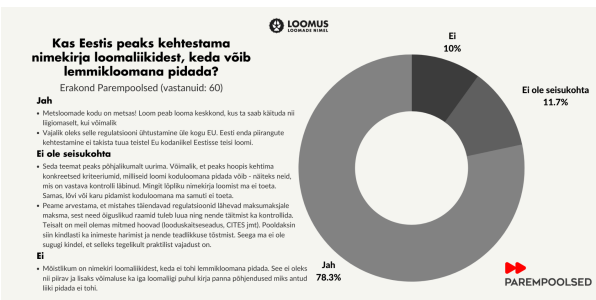
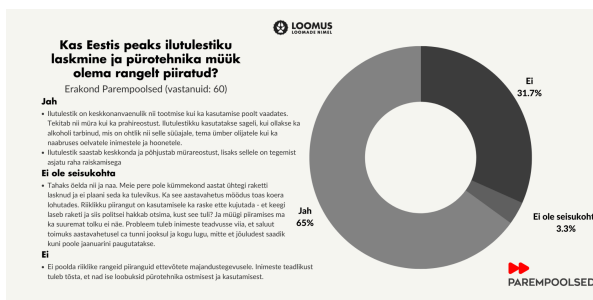

ISAMAA Erakonna vastustega tutvuda lähemalt [siin](#).

Erakond Parempoolsed (vastanuid: 60, kokku kandidaate: 125)

Paraku ei ole Parempoolsed oma [programmi](#) suures osas avalikustanud. Neil on küll välja toodud punktina näiteks mõistlik kliimapolitiika, ent selle sisu on puudu. Ka [põhiseisukohtade](#) all ei ole mainitud midagi, mida meil välja tuua tasuks.

Parempoolsete puhul tooks kindlasti välja, et alla poole vastanutest pooldab vibujahi keelustamist kõikidele loomadele. Kui võtta arvesse kui tugev on jahimeeste lobitöö Riigikogus, ei poolda me ka kindlasti mõtet, et jahipidamise viiside üle peavad otsustama eelkõige jahimehed (Aneli Šmigelskite). Ei ole ka nõus väitega, et ei saa väita, et just liha- ja piimatooted oleks kahjulikumad kui mõned teised toidud (Mikk Umbleja). Positiivse poole pealt tooks aga siiski välja, et ligi pooled kandidaatides on valimiskompassile vastanud, mis näitab, et valdkond on vähemalt nende jaoks arutamist ja mõtlemist väärt.

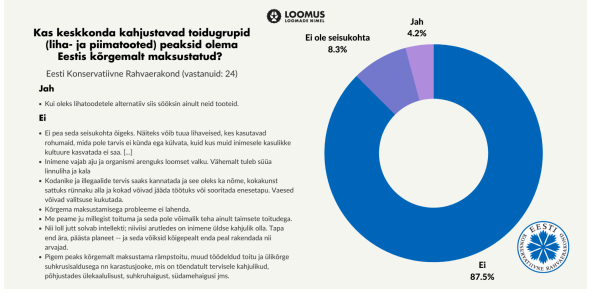
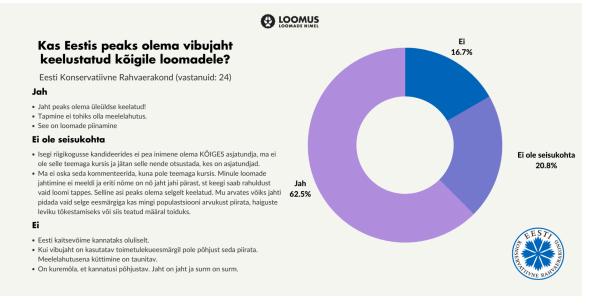
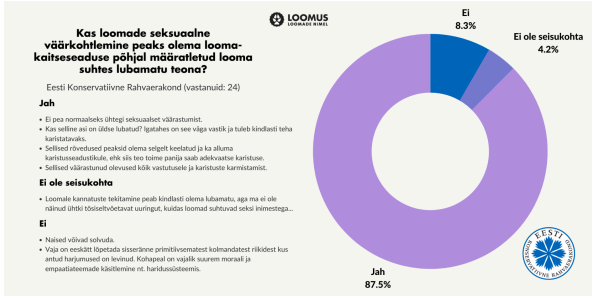
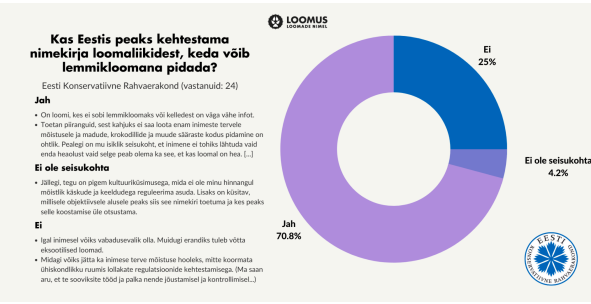
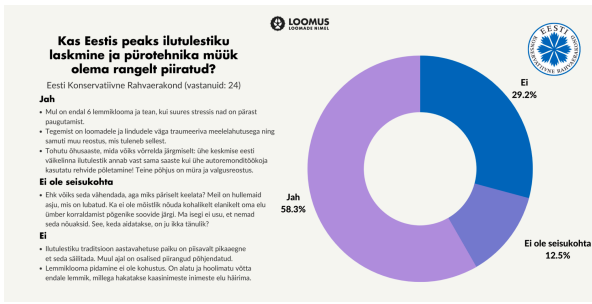

Erakonna Parempoolsed vastustega tutvumiseks lähemalt [siin](#).

Eesti Konservatiivne Rahvaerakond (vastanuid: 24, kokku kandidaate: 125)

Eesti Konservatiivne Rahvaerakond lubab oma [programmis](#) päästa Eesti, ent meid kõiki ohustavat kliimakriisi ei tunnista. See-eest rõhutavad: “Me ei nõustu hullumeelse rohepöördega, mis teeb meie inimesed ja ettevõtted vaeseks”. Loomakaitset ei maini nad oma programmis ei otseselt ega kaudselt.

Hea külje alt toome välja, et üle poole vastanutest on neljale küsimusele viiest vastanud jaatavat, ent mõne küsimuse puhul märkimisväärselt vähem kui teised. Kahjuks peab ka tõdema, et kõik ei võta loomade eestkoste teemat tõsiselt, st me tõesti loodame, et argument “naised võivad solvuda” (Sven Sildnik) loomade seksuaalse väärkohtlemise seaduses lubamatu teona määratlemise vastu on lihtsalt äärmiselt maitsetu ja labane nali. Kindlasti ei poolda me ka sisserännanute vastu õhutatavat viha (Siimo Lopsik) ega üleskutseid enesetapuks (Ants Miller). Loomuse valimiskompassi vastuste põhjal on Eesti Konservatiivne Rahvaerakond selgelt viimane.

Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna vastustega tutvu lähemalt [siin](#).